

F O A I A

pentru

МІНТИ, АМІМА СІ ЛІТЕРАТУРА.

Nr. 12.

MERCURIU, 24. MARTIU

1854.

D 8 N E R E A

е рівль челъ таі таре алъ Европеї днъ се-
міасіатіквя Волга, ші челъ таі імпортанте днъ
Рінъ. Наште ж Севія пегръ из денарте de мар-
ціюле Фрънчієї ші се варсь ж Мареа пегръ тре-
кундѣ престе Свеїа, Баварія, Австрія, Бугарія,
Славія перезвапіръ, ші деспърдъндѣ Ромънія, ші
Молдова de Булгарія. Тоте стріоріе европене юї
аѣ авамностріе лорѣ ашезате не малоріе еї:
Церташії, Булгарії, Славії, Латіно тречії (ромънії).
Вале чеа таре a Dvпъреї de кътъ тѣзъзі e чер-
кескісъ ші жпърцітъ de апеле че трагъ спрѣ тѣ-
зъдеренъ, de Алпіле елвегіче, ші тіролесі, ретіче,
карпічѣ, цвіліе, каре приі Алпіле дінапіче се знескѣ
къ Балканвлѣ: de кътъ тѣзъзопте de Алпіле
пемшітѣ de Свеїа, ші de Баварія, de твпцї
Славілорѣ de Boehmia ші Моравія, ші жп згмъ de
арквлѣ челъ таре алъ карпацілорѣ, каре жппіце
зпѣ квітъръфортѣ de коліна жптрѣ Прѣтѣ ші Ni-
стру пнъ таі Мареа пегръ.

Ачесте ріне твптосе, че се жптіндѣ денарте
de a лвпгвлѣ кврсвлѣ ачестѣ рівъ се жпкідѣ жп
досії, ші лвъ стріогъ жп вѣї ші гврѣ апъраверѣ,
ші жптрѣ ачестѣ тіпѣ жпнърдескѣ тотъ ре-
цвпна данзвіанъ жп патрѣ шесврѣ. Стріоріа
пріть е лвпгъ ана Inn, зnde віне впѣ рапѣ de
Алпі жппрѣ птіппінареа зпї рапѣ, перезв-
апіръ алъ севіе Boehme. Шесвлѣ ачеста се
жптіnde жптрѣ съктъріпіміе Dvпъреї ші Насавія,
зnde есте порта австріакъ а рівль, не шесвлѣ
ачеста с'аѣ комвтѣтѣ таі тоте ресвелеле Фрънчієї
къ Австрія жп Церташії. Е о рѣдікътвръ ка de
500 метрі de лвплішіе, попорать de 6 мілонѣ de
Немії. Чеа таі таре парте a Ввіртешверцѣ ші
а Баварієї заче не шесвлѣ ачеста ларгъ 200 кіло-
метрі, лвпгъ 240 зnde се комвтѣтвръ въгъліе
дела Exzinren, Щата ші Хохенліден.

Алъ доіе шесвлѣ жпчене ла Стріоріе Наса-
вія ші a Ліндувлї, ші се фіенште ла стріоріе
Гранвлї ші Вадвлї, зnde Алпіле австріаче супѣ
пісме de пѣдірреа лвѣ Баконѣ таі къ се жптелескѣ
къ зпѣ рапѣ de Карпаци че дештіnde фрептѣ спре
м.-zi. Шесвлѣ ачеста, каре лам пнѣтѣ пнмі. Ав-
стріакъ, есте контрапрѣлѣ челъ пріть, каре лам
пнѣтѣ кіата пемдескѣ. Не шесвлѣ ачеста zace Лін-
дувлї, Biena, Ніконівлї жпкісе de шандріле Ліндувлї
деспре апвсѣ, ші de пелавервяж Которнѣ деспре
ресврітѣ.

Алъ треіле шесвлѣ жпчене ла котітвріе Dv-
пъреї лъпти Вадѣ, ші се лъпенште не о шандрі
таре, нальтъ таі de 120 метрі, тъіать de ріспѣ
далвдосе, ші жптрервпѣ de локврѣ десіпосе, о
сърате. Не ла Бъда атѣтѣ е de таре Dvпъреа
жпкътѣ поте пврта фрерате de 40 твпцї. Ше-
свлѣ въгърескѣ кврпінде таі тотъ Булгарія, афаръ
de ачеса Стіра, Карпіоліа, Карпіціа, Кроаціа,
Сілаоніа ші Сервіа. На Оршова апвѣтъ жптрѣ
Стріорі, каре ле формезъ враделе Карпацілорѣ
перезвапірѣ, ші рнніле челе селватече але великеї
Балканвлї.

Dvпъ че есе din Стріоріе ачесте Dvпъреа
ce дешартъ жптр'о алвѣ тъіать de інсвле твлте,
ші жппедекать de лакврѣ ші налвзї, каре пе
алоквреа жп дай о лврітіе de 16 ла 20 кілометрій.
Цера de алвпгвлѣ рівль е ашезать ші лвтось, іаръ
не ла твпцї е секъ ші аспръ. Пре птътвтѣлѣ
ачеста с'аѣ вътвтѣ тодї варварії, карї с'аѣ пор-
вітѣ din дешартеле дела т.-попте, ші аѣ черкатѣ
къіле de m.-zi. Се паре къ ачестѣ Шесвлѣ дінє
жпкъ згмъ Сармателорѣ, Годілорѣ, Булпілорѣ,
Паловілорѣ, Кэтапілорѣ, Булгарілорѣ, Тътарілорѣ,
карї аѣ венітѣ ші с'аѣ десв. Аїчъ се комвтѣтвръ
жп секлї чештї таі de апропе тоте ресвелеле жптрѣ
Полачі ші Ромънї, Аределенї ші Тврчї, ші апвї
жптрѣ Ресіа ші Портъ; дела Оршова пнвъ ла

Галацъ рівль се жаркъ житрвнѣ семічеркѣ таре, каре концептвреніте деснре т.-зі тотъ Цера ро-
тънскъ, ші о деснарте de Българі. La Галаці
рівль іаръші та кврзлъ спре ресъртѣ, ші таре
дрентѣ ла таре, жи каре се варсъ din жосѣ de
Галаці не патрѣ гврї прінчіпалї, каре формъ о
Делъ таі тотъ десна іонзданть ші палвдосъ.

Шесвлѣ Двпъреі de жосѣ, каре с'ар п'ятѣ
кіама Шесвлѣ ро-тънскѣ, житръцопезе Мол-
дова, Ромънія ші таі тотъ Българія. Жи тареле
аркѣ, каремъ фаче Двпъреа деснртвндсе de Ка-
пападї, ші апропнїндсе ка съ міогъ влтімеле костіше
але Балканылѣ, шеде Ромънія; амфітеатръ вастѣ
de 200 тілврї жи лвціме ші de 100 жи лърціме.

Провінціе Двпъреі de жосѣ, каре аѣ атъта
імпортацъ політікъ фіндѣ валвардѣтѣ Констан-
тіополеї din п'ятѣ стратефікѣ, ші din п'ятѣ еко-
номікѣ кіеа п'ятмаі а тотъ рецунеа данзвіанъ, чи
а тотъ чептврлѣ Европеї, аѣ фостѣ ціпвте житр-
адинѣ житр'о старе de сопнвріндъ. Аїчі патвра
е лъсатъ шіенії сінгвръ: рівль не алоквреа се
стріпть ші се жи фріпіръ ка ла Оршова житре гврї
de твпте фъкнпдѣ кв п'ятінду пъегъчунеа, п'я-
цінѣ таі ла вале есе din дертврї, ші се клочените
жи лагнне сельвое ші песъпътосе. Попоръчніе
не авнндѣ п'їч виѣ дрентѣ чертѣ, шервіторіе ла
dol domni, аквт аїцате спре сперанде, аквт
nedencите къче аѣ кътегатѣ а спераре, нѣ таі
ципѣ кредінца декътѣ вътръ сордъ, ші кредѣ къ
жи контра п'єдрентъцї нѣ есте п'їч виѣ тіжловѣ
афаръ de жишелъчуне. Гврile Двпъреі, ачесте
порцї, каре арѣ devé съ фѣ але комерцълѣ виг-
рескѣ ші п'єтнскѣ, свтѣ житръдите de фортеце
тврчештѣ ші ръсештѣ, каріл се вѣтъ кв окї джтапаї
зїлї ла алдїй, ші се жи квпнцвръ пе житреквте кв
палзї, кв лакврї ші кв дешерте „п'їпъ къндѣ ва
фї варваріа пъзіторіа гврілорѣ Двпъреі, скріе виѣ
омѣ de Статѣ, ші пъпъ къндѣ се ва п'ятра ресве-
лазѣ пертвпінте пе талвріе еї, варваріа ші рес-
вевлѣлѣ, пріп артеріа чеа таре а конціпітвлѣ
ва фї іоноквлатъ жи тогъ Европа. Ші Аустріеї,
къріе таі пре свсї де тоте і фаче стрікъчунеа
чеа маі таре ачестѣ блокѣ de ржѣ; Аустріеї,
каре кв тоте къ е п'ятінду данзвіанъ din фіреа
са, ші тъкаркъ е песь ла тіжловѣлѣ кврзлѣ
ачестѣ різ таре, нї поседе т'отвѣш п'їч сордї-
теа, п'їч гврile, нї і се ва потеа дескіде кале се-
жаръ ші фірескъ п'ятрѣ комерцълѣ de таре фѣръ
п'їпіал къндѣ се ва дінѣ de джнса лїл ал патрвле
шесѣ, сеѣ ва форма виѣ Статѣ п'ятрѣ.“

Ші аколо, жи ачеа дверь кълкатъ de кай Ко-
заквлѣ ші аї Араввлѣ, тръєште о відъ італікѣ,
жиквнїврадї de цїдї стрыпне ші джтъпосе,
ші п'єръсії пе талврѣ Истрвлї, unde چете жикъ
жи фавптвріе вагаввnde, ші жи п'єдѣріе пеатине
трієштвсъ а лї Овидіс, десніозъторї ледівпілорѣ лї
Траіанѣ ъникъшї таі adвкѣ амінте de Roma. Бып поетѣ
романѣ жиаіте de орекъдї апї, жиаіредінѣ п'їеї
пріпте ро-тънештѣ ла плекараа еї п'ятрѣ medite-
рапъ о салѣтаре, каре ера съ п'їпї афле реснпетвлѣ.

„Мерцї, о Нae, каре пордї о глорібсъ ван-
діеръ, ші аратъ віделорѣ Ещевлї овлівіосе ввл-
тврлѣ лї Агвстѣ.“

„Мерцї ші тречі дінкого de цертврї Бизан-
цвлї, ачестѣ Ромъ вастардѣ, каре адормі свтѣ
перфідіе съртврї але сорелвї фріціанѣ, реснп-
торїлѣ Троіеї антіче.“

„Мерцї таі дінкого, жи відосялѣ Арчіпелагъ,
жикіптие сакрілорѣ църтврї аї Гречіеї, ші про-
тонторїлѣ Лаконіеї, unde теторіеа фръ de
ажквсъ а салваре виѣ попорѣ.“

„Ах! п'ятрѣ ро-тън п'їпѣ ші теторіа кредінчбсъ
жи къе фръ джтіпъ, ші фръ de лакрътї. Лакръ-
тіле челе де тоте зілеле зѣ скънатѣ вртеле ве-
лорѣ дѣрерѣ, ші реснелеле челе фръ de файтъ,
ші фръ de п'ятѣ, аѣ реснпїтѣ ретвпіцеле челе
mai din фръ але торміштелорѣ п'їрпілорѣ постри.“

„Ма къндѣ се ворѣ десніка жиаітцї віделе
челе скіптеіторіе але Ionieї, о Нae, о Фортвпать
Nae! къндѣ веі bedé редікнпдѣжї дінквптрѣ стъп-
челе челе п'їврътвріе але Іапніеї.“

„Атвпчї, о Нae, каре дінъ оптспрежеа секай
те житрорї din Еслів ка съцї рсвегї патріа,
плекъ п'ятмаі атвпчї, плекъ фамѣра, ші стрігъ кв
тоте гврile гвртврї тале, ші а твпврілорѣ тале:“

„Бвквръте, о Матъ вътръпъ! Тв не аї жи
кредінцатѣ, аквт свтѣ о тіїе т'оте суте патр-
зечї de апї, виѣ постѣ, Тв не аї п'їппатѣ еж-
тіпеле п'єрдѣте ла тарціпілѣ імперілѣ тъѣ. Бв-
квръте о Матъ Бвквръпъ!“

„Ші пої ат дінѣт ачел пост. Л'ам дінѣт жи
контра віделе твтврор попорълор. Веніръ дела
m.-п'юте, ші дела m.-zi, дела Кахас ші дела Лі-
ван, дела Карпадї ші дела Аарат, дела Волга ші
дела Оксї. Бвквръте о Матъ вътръпъ.“

„Оптспнам ші п'єаі спінтекат, аш комвътѣт
ши п'єаі кълкат. Ма пої кредінчоцї пе аш пріп-
кв тъпілѣ de п'їпітвла че тв п'їл жиаіредінѣ,
ши ка п'їсторї, агріквтврї, п'їат п'єръсіт жера че
не аї dat'o на съю квстодимъ.“

„Ші актъ, о Машъ вътръпъ въквръте! кълватвнеаѣ щі поі цінврътъ пътъптулъ, літва ші пътеле. Кълватвнеаѣ щі не аѣ деспредвѣт. Ма поїдѣ ренцрътъ bandieра постръ ші inima постръ.“

Ma чинеши mai adвче amintе de вої, aiї, чи-
неші mai adвче amintе de вої, виедї соладї аї
лвї Траian? Poecia щі Барваріа аї memorіз ці-
наче, проса, ші чівілітатеа п'чи таї adзк amintе
de аї п'чи тжне. *)

Б О Г Д А Н ВВД.

(Дакейереа.)

Дрент каре тълдї кългърї, варващї, че нъ се
темеаѣ а пърта пътai сепнвл кръчей щі житре
нъгъпї, піче търцинаѣ а лор евлавіе пътai жи
кввіпте, чї о търтврісаѣ пріп фанте вї, с'аѣ жи-
серчинат а терце жи Таврідъ щі не ла алте нърдї
de Татарї локвіте, ка съ рееквіппре кв башї аче-
лор Монастірї пе Молдовенї че цемеаѣ ла стры-
пътате жи склавіе, жикут аче кввіої пъріпдї,
дзпъ жи вінчерае прітежділор, а пепнпърателор
греътъдї, се ведеаѣ жи патріе жи твріпънд нъріпдї-
лор пе фїл щі фїчеле ръпітє щі конійлор серіманї
не а ле лор пътме еліверате. Асемене евеніменте,
жи кврс de атъца аї ренеаїт, аї къшпнат пъ-
п'чиене enicôde трациче щі інтересанте, вредніче а
фї deckrice de kondee таї гіваче, че ар търтврісі
контіпнірапілор тóте певоіле кв каре аї комбъ-
тът стрътоші пътъ къндї ам ажзис ла Іст град
de фацъ а сігврандіе політіче щі indibidвале.

Асемене ръпір de омени, че зритаѣ пътъ жи
епоха теморавіль жи каре артеле Rociene аї
дісръдъчинат din Бъцеак пе Чатарї, аї окасіонат
къ пътіне фамілї Молдовенї аї авт, щі піоте
жикут аї, афин (рзде) житре ачи Махаметанї,
жи квр, кареле аї фост тогіт в препъсл къ впеле
din фамілї побіл але Молдовенї с'ар фї тръгънд din
Татарї, кънд есте квпоскът къ Махаметанї жи
касвр фірте рапе іші нъръседї цара щі реленіа,
жикут се піоте acігвра, къ, дзпъ че квпїл с'аѣ пъ-
ріпдїл впор асемене фамілї, аї фост къндва жи
склавіе, пеподїл аї фїл лор, квпоскъндїші звікъ,
с'аѣ фолосіт de бре каре жи прещръпъ фаворавіле,
спре а се житрна жи патріа прітітівъ. **)

*) Bezi mai пре ларг ачестъ deckriere жи
алманакъ D. Don. Francisco Vällardí житрітлат:
Il niptre del Vesta verde. Milano, 1854. Трад.

**) La анза 1804, пе кънд Молдова се житр-
ида пътъ ла Ністръ, Бъцеакъ, ера локвіt de Ta-

Жи лвна лвї Феврваріе 1510, тврі въдева лвї
Стефан ВВ. Maria Dómina, таїва лвї Bordan, не
каре ел о ізвеа кв вп септимент de евлавіе, че ера
зла din віртуліе петріторівілъ съв пъріпте.
Астржареа Dóminei се фънкж жи монастіреа Пэтна,
жи таїсолевъ търец фїndat de ачел съпт Domni-
torіe спре а кврпіnde а лвї речьшице тврігоре щі
але фаміліе сале. Дзпъ че с'аѣ жи віталсамат, ръно-
сата с'аѣ експе жи кврс de треи зіле жи вісерікъ
жигъ тропъ Domnesc, впде кв тóтъ соленітатеа
пріїма оворвріле, ка кънд ар фї фост віе. Апої
кв тóтъ помна Архіерéскъ щі Domnescъ с'аѣ де-
пъс жи крінта фаміліе, жи фаца лвї Стефан ВВ.
зnde щі астъзі рънавъзъ а еї рънтишице. Dinastia
Domnitorіlor Dracocizi ера атът de ізвітъ щі
респектатъ de Moldovenї, кв щі ла астъ рънсаре
попоръ аї търгърісіт а са дзрере пріп маніфе-
стациї певліче, редїндзес de пльчерї, ажонгънд
треи зіле, щі вшвльпд жи кврсъ долівлъ, ка щі
квртесанї кв капъл deckoperit, фетееле de тог
житроводите щі велате. Еар фїлъ чел dzios, жи
кврс de вої зіле жи монастіре с'аѣ ретрас de окї
певліквлъ, петрекънд ка щі монахї жи ажнапре
жи рзцї, каре евлавіе о репета ла фіе каре апъ,
жи зіледе апіверсале але торце пърітелві щі а
тврдї сале..

Анза 1513 ера жи септимат de о ерп фірте
греа щі квтпітъ ка ачеса че, кв 300 аї таї жи
зріть, аї квпътат петріре пріп катастрофа жи-
кълкъторілор Rscie. Мзпдї се пъреаѣ стрытв-
тадї жи шес, къчі че а локврі сеза асемене въиле
кв квтпіл dealvрілор. Пъдзріле de а лор къбі
diеноете, се пъреаѣ стахї пегре, de вънтрі къл-
tindzce deасвіра цвілврі тортале, щі астъ счепъ
посоморігъ се тврівра жици щі de зрітъл Kрі-
вевдзлъ че кв фіріе оворія стежарій чеї таї ап-
ноши. Цервл кътвшие кврсъ ріврілор, феарел
севлатиче, жи вълпзите de о патре таї таре, ка
жи тімпвла dealvрілъ (потон) къста сочітатеа
омазлъ щі петречеаѣ кв фъпшї жи дзтеснічіе.
Нътai рътатеа inimei пз се плеќъ жи віталтеса фа-
ріе елементелор. Не кънд Bordan, жи лвна лвї
Феврваріе, че ера апіверсале долівлъ съв, петре-
ча житре тордї монастіреа Пэтна, de сдатъ вп

тарї; пої жи съпшт ат възгут ла Іашї жи сала Mi-
трополіе бенедї Татарї, че веніаѣ съ візітасъ и
зикія лор, Мітрополітъ Іаков, каре, прекът є
штіт ера кврат вп Ромъпъ щі предник Архи-
пъсторіз.

оа пътерос de жиартації, фънк а ръсна жиара de жос стрігътвл ревел: „Съ тръесъкъ М. С. Петров ВВ.!

Мортеа лві Тріфайл ера о енігтъ, ші кіар аш с'яй възят пътнай ка ви стратацет, чнелтіт ~~ж~~ аж-торів партісанілор, ка пріп аста съ адірмъ прі-вігереса джітапілор съї, ші съ фаворесе але сале поь зблітірі, джкът скімбънд пътне, порт ші кіар фісіономіе, Тріфайл din Болгарія аж трактъ дж Трансільванія, зnde аж дат сеннал партісанілор ші рефліцілор де а се жиарти. Дзінь че аж органісац жи секрет але сале чете жиармате, фолдесін-дзсе de аспріма ереі, каре се пъреа Молдовенілор а фі de ажанс квітадіе ма шарцина церей, Тріфайл кв'ачеле чете съмде ръсвътн пе ма Ойтвс жи цара de жос, ші зпіндзсе кв' аї съї конжітраці, претвтінднене се проклата съв пътне ка Петров ВВ. de Домінітер алд Молдовені, френт кіроном а лві Gordan, кареле певъзат фінд de кътва тішн, із зічеса торт жи тонастіреа Пэтней. Некънд дечі демпіторыз, ретрас de лвітне, петречеа жи квітет кв' ізвідії репосаді, сънетя de арте дж'я трезі din а лві медітаціе. Нътнеле лві Тріфайл, кв' тóтне але сале кріме, джфъдошіндзісе жи меморіе, аж провокат о дрітъ зрие ті педеніст аспрі. Дечі пе кънд Тріфайл, че пріп але сале подбрі спорісе чёта са пріп алді лесне крежеторі ші доріторі de скімв de domnie, се жианта, deodатъ століті алесе din треі пърді квіжірасе не ревелтн пі ма подбл din жос de Vaslăis, жи 27. Февраріе, лв'я жи фрънт, лв'я вчіс пе тоді аї съї коміраташі, ші прінзінд пе Тріфайл de вії, лв'я адєс жиантеа лві Gordan зnde жицать і съв тейт капы, кареле, де ера кондзес de o інімъ віпъ, ар фі пътніт фі-гра жицре житемеіторі патрієт сале.

Атєпчі спре сенм de твлцътіре пентрэ харзл череск, се фънкър рзії пъвліче жи тóтъ цара, ші клопотн de ма Roxatin аж сънат ма Съчевава трітфбл лві Gordan ті педеніца тръдъторізлві. *)

Г. Асакі.

*) Фактъреле de кънетенію але ачестеі повеле съвт житемеіте не дателе історіче, еар енізодеме пъссте дзпре традиції.

П Ъ С Ъ Р І К А.

(Съвеніре.)

Алвъ пъсърікъ!
Че стаі сінгірікъ
Лъвгъ квівл тъ?
N'zioa сенінъ,
Сај пе кврде ліпъ
Апа ла пъръд?

Де че пъпні кв жале?
Безі соріле тале
Квт се весселеск.
Ніп ляпчіле-віврісé
Безі кът de воісce
Свор ші чірінеск!

Че дзрере, спнне,
Че дар греі сънне
Inimіора та,
De стаі сінгірікъ
Драгъ пъсърікъ,
Ші пе поді кънта?

— Фрате'п депътаре
О пасере шаре
С'палду тере'з.
Гиараі се ляпчеште
Окізі се цінтеште
Тот спре квівл та'.

Апаі ліпъ фрате,
Фрэнза ліп се вате
Жи кодр'п флеріт;
Д'ар квівв'ті жос каде
Къ демблт жи рода
Ди шерпе квіпліт.

В. А.

Edigiznea ші тіпарізлві лві
IOANE ГЪТТ.